

Koncert v prazni dvorani

Glasbena Matica je bila ustanovljena v drugi polovici 19. stoletja v dobi čitalnic, ko se je pri Slovencih začela utrjevati narodna zavest. V Ljubljani je ta ustanova predstavljala protitež nemškemu pevskemu in glasbenemu društvu Philharmonische Gesellschaft.

Po italijanski zasedbi se je postavila na stališče, da bo intenzivno nadaljevala svojo dejavnost tudi v tem obdobju, kajti poznali so izkušnje slovenskih kulturnih ustanov na Primorskem, kjer so Italijani med obema vojnama izkoristili tudi vsak slučajni zastoj v dejavnosti za ukinitve njihove dejavnosti.

Po osvoboditvi so nekateri očitali Glasbeni Matici, da se je udinjala okupatorju. Iz pričevanja Jakoba Grčarja, na podlagi katerega je napisan ta članek je razvidno, da to ni bilo popolnoma res. Upoštevali so kulturni molk.

Na koncertno poslovalnico Glasbene matice so se obračali Italijani in od nje zahtevali, da priredi vsak mesec po dva koncerta. Za sezono 1941/1942 je bilo od meseca oktobra do maja predvidenih 16 koncertov, izvedli so jih samo 6. Vse

koncerte je financiral Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino, ki je kril tudi visoke izgube. Dvorana je bila ob teh koncertih prazna, občinstvo jih je bojkotiralo.

Zaradi tega je bil predsednik klican k visokemu komisarju na zagovor. Očitali mu je, da bi Glasbena Matica lahko napolnila dvorano s svojim članstvom. Predsednik mu je odvrnil, da od njega ne more zahtevati, naj »občinstvo privleče za ovrtnik v dvorano«. Celo dražil je visokega komisarja z opazko, kako da njegovi rojaki Italijani, ki jih je »dokaj« v Ljubljani, na obiskujejo koncertov.

Kulturni molk je bil sporočen Glasbeni matici 16. julija 1943 preko Stanka Tomšiča, odvetnika v Ljubljani. Očitali so ji tudi, da so njeni pevci peli pri žalni slovesnosti za justificiranim prvkom bele

garde dr. Markom Natlačnom. Iz poročila v »Slovcu« je razvidno, da niso peli pevci Matice, pač pa »pevci Ljubljane«.

Pri pogrebu »kočevskih žrtev« pri Kočevju padlih domobrancev konec leta 1943 je nastopil le na hitro sestavljen zbor ljubljanskih pevcev, predvsem iz cerkvenih pevskih zborov, med katerimi pa je bilo tudi 8 od skupnega števila 80 članov zbora Glasbene Matice. Kljub temu je napovedovalec radia Ljubljana namenoma razglasil, da poje zbor Matice.

Ta ustanova med vso okupacijo ni izdala dvojezičnih spričeval pač samo slovenska. Na vseh sestankih so kljub prisotnosti italijanskega komisarja razpravljali izključno v slovenskem jeziku. V zboru je bilo 60 aktivistov OF. Med temi jih je 12 padlo ali so bili ubiti v koncentracijskih taboriščih, kar je dokaz, da je bilo članstvo Glasbene Matice tam, kjer je bila večina Slovencev, pri narodnoosvobodilnem gibanju.

LOJZ TRŠAN

Nadležna fotografija

Ljudje na tej fotografiji niso sicer prav nič nadležni. Nadležna je ureditev, ki jih je pripeljala v položaj, da morajo čakati v vrsti nekateri pravijo, da tudi več kot dve uri.

Fotografija je posneta 1. septembra v Ljubljanski banki, ki pravi za sebe, da je pravi naslov za denarne zadeve. Ta naslov za denarne zadeve pa je očitno pogoltnil večji zalogaj, kot ga je sposoben prebraviti. Namesto dobrega starega poštarja, ki je prinašal upokojujencem njihovo skromno pokojnino na dom, je banka prevzela izplačila pokojnin v svoje roke. Ker pa večina upokojujencev pričaka izplačilni dan s praznimi žepi, so prisiljeni podati se v banko, da dobijo tisto, kar jim pripada. Bančni uslužbenci pa navala ne zmorejo, upokojujenci pa so prisiljeni, da čakajo, čakajo... Med njimi je namreč veliko takih, ki so se z zadnjimi dinarji prerinili do konca meseca.

Ali moramo res vztrajati pri takem načinu izplačila, ki bržkone ni nikomur v korist?

N. I.

DOGOVORI

Ustanovitelj in izdajatelj je Občinska konferenca SZDL Ljubljana Center.

Glasilo je leta 1979 dobilo srebrno priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda.

Izdajateljski svet:

Ivo Bernard (predsednik), člani: Lojze Bukovac, Lojze Cepuš, Srečko Čož, Sreten Dimitrijevič, Hilda Herzog, Lilijana Kranjc, Marko Polič, Ksenija Preželj, Stane Zupančič in Darko Rajčič.

Uredniški odbor:

Niko Isajević (glavni in odgovorni urednik), Matija Čož (tehnični urednik), Jurij Popov, Srečko Čož, Miša Vidic, Alojz Tršan, Ksenija Preželj, Bojan Lubej, Marjan Ciglič in Aleša Meško.

Izhaja štirinajstrednno v 15.000 izvodih. Rokopisov ne vračamo.

Uredništvo: Kardeljeva 8, p. p. 191. Tel.: 214-296, 223-509 in 223-510. Žiro račun pri SDK Ljubljana 50101-679-47644, OK SZDL Ljubljana Center.

Tisk: ČGP »Delo«, Likovarjeva 1

Glasilo prejema vse družine v občini brezplačno na domove.

Zahvala s pesmijo

V prejšnji številki »Dogovorov« smo med novicami iz krajevne skupnosti Trg osvoboditve objavili tudi krajši zapis o recitalu slovenskih in nemških pesmi dvojezične pesnice Tee Rovšek-Witzemann, ki ga je imela 26. maja letos v viteški dvorani Križank. Pesnica nam je poslala prijazno pismo, v katerem se nam zahvaljuje za doživeti literarni večer in nam poklanja pesem, porojeno iz nevidnih vezi, ki njene misli še vedno priklepajo na rodno domovino.

»Slovenski šopek nageljnov in rožmarina, kot kri rdeč, plamteč,

po zemlji domači dehteč, ki sem prejela ga v dar, kot ogenj v srcu bo gorel...

Deželo, kjer živim, meja od domov slovenskih loči.

Čeprav isti svod nad njo se boči, tuje pesmi tam pojo in v besedi tuji govor teče.

Vendar, svetlo kupo sreče, ki nočaj sem jo zajela, nagnila sem, do dna izpila,

v naročje nje žarke zlate vzela in čez nébes jih razpela...«

SILVA ŠUC

Glasbena matica je v okviru možnosti upoštevala kulturni molk, ki ga je med vojno razglasila Osvobodilna fronta. Svoje so napravili tudi aktivisti, kot je razvidno iz naše fotografije.

KS Poljane

Priprave na samoprispevek in krajevni praznik – Predsedstvo KK SZDL se je sestalo 28. avgusta. Prva točka dnevnega reda je bil četrti samoprispevek. Imenovali so operativni štab, ki ga vodi Hilda Herzog kot tudi nosilce javnih razprav o samoprispevku. Do 15. septembra naj bi vsa vprašanja, pripombe in predloge dostavili operativnemu štabu. V času od 15. do 25. septembra bodo sklicali zbor občanov, na katerem bo stekla javna razprava za vse štiri volilne enote. Če bo potrebno, bodo kasneje organizirali zbere občanov po volilnih enotah.

Na seji so sprejeli tudi sklep o spremembi volišča. Po novem bo 16. volišče seja v objektu Iskre na Poljanski 31 namesto v bivši Poljanski gimnaziji. Druga volišča ostanejo nespremenjena: v Družbenem centru na Zarnikovi 3 bo 17. in 18. volišče, v osnovni šoli T. Tomšič pa 19. volišče.

Predsedstvo je poleg drugih tekočih zadev razpravljalo še o pripravah na krajevni praznik – 13. oktober. Imenovalo je odbor za priprave, ki bo opravil vse potrebno v zvezi s praznikom.

* * *

Dobro pripravljeno počitniško varstvo – 1. september je dan, ko osnovnošolci ponovno sedejo v šolske klopi, prvošolci seveda prvič. Ker je slednjim vse novo, jim je nova (včasih celo nevarna) tudi pot do šole. Zato so člani narodne zaščite ponovno organizirali dežurstva na dveh večjih križiščih v prvih petih dneh pouka. Tako je vsak dan, od 6.30 do 8. ure in od 11.30 do 13. ure dežural v križišču Zarnikove in Šaranovičeve ter Poljanske in Roške ceste po en zaščitnik.

* * *

Filmi in predavanja o prometu za prvošolce – Otroke sicer nenehno seznanjamo z nevarnostjo, ki jim preti na cesti, toda prometne vzgoje ni nikoli preveč. Komisija za vzgojo v prometu je ob začetku šolskega leta pripravila za učence prvih razredov filme in predavanja, ki naj bi pomagala, da bi se otroci ustrezno vedli na cesti. Predavanje bo v začetku septembra v osnovni šoli T. Tomšič.

* * *

Velik pritisk na stanovanjsko komisijo – Stanovanjska komisija je imela sejo 27. avgusta. Reševala je 15 prošelj za ureditev stanovanjskih problemov. Pritisk na KS se je povečal še zlasti zato, ker bivša Cukrarna na Poljanski 40 ne sprejema več novih strank, sedanji stanovalci pa se bodo morali zaradi bližajoče se adaptacije izseliti. Na žalost so možnosti za rešitev posameznih stanovanjskih problemov zelo majhne.

KS Prule

Upokojujenci na izletih – Društvo upokojujencev Prule že izvaja letošnji jesenski program izletov. Novo Gorico, Gorico, Solkan in Dobrovo so si ogledali 26. avgusta. Pravijo, da so se imeli tako kot vedno, zelo dobro. Naslednji enodnevni izlet bo 10. in 11. septembra. Poleg Bleda (Vindgarja in gradu) bodo obiskali še Pokljuko, Bohinj ter Slap Savice. Ogled Novega mesta, Karlovca, Plitvičkih jezer in Metlike je na vrsti 24. ali 25. septembra. Ob tednu upokojujencev pripravljajo dva brezplačna izleta s piknikom: 1. ali 2. oktobra v Ptuj, Ormož, Jeruzalem (kjer bo piknik) in Gornjo Radgono, ter 8. ali 9. oktobra v Trebnje, Mirno, Lisco (piknik bo v tem kraju) in Tržišče.

Autobusi za izlete so že vsi zasedeni, le tisti, ki bo upokojujence popeljal na Plitvice, ima še nekaj prostih mest.

* * *

Priprava na javno razpravo – Referendum o četrtem samoprispevku je čedalje bližnji in tako se v številnih krajevnih skupnostih vrstijo priprave nanj. Tudi predsedstvo prulske KK SZDL se intenzivno pripravlja na javno razpravo v zvezi z organizacijo četrtega samoprispevka. Zbor krajanov bo v KS Prule 11. septembra.

* * *

Obnovljen spomenik – Pisali smo že o pripravah na obnovitvena dela spomenika žrtvam 1941–45. Sedaj lahko zapišemo, da so dela na spomeniku končali v juliju: črke so obnovljene, počene plošče zamenjane, tla urejena, narejen pa je tudi odkapni žleb, ki ga prej ni bilo.

* * *

V počitniškem varstvu več otrok kot lani – Kaže, da zanimanje za poletno počitniško varstvo otrok iz leta v leto narašča. Med poletnimi počitnicami je bilo v času od 26. junija do 11. julija okoli 15 otrok v varstvu, kar je več kot lani, ko jih je v KS Prule prihajalo od 8 do 10. S pestrim programom so bili zadovoljni tako otroci kot starši.

* * *

Varno v šolo – Tako kot mnoga leta poprej je tudi letos poskrbljeno za prvošolčke, da bodo varno prišli do svojih šol. Člani Narodne zaščite KS Prule so imeli v prvem tednu pouka na skrbi večje nesemaforizirano križišče v krajevni skupnosti in sicer križišče Janežičeve in Prijateljve ulice. Dežurali so vsak dan od 6.30 do 8. ure in od 11.30 do 13. ure. Za druga križišča bo poskrbela postaja Milice.

MILICA GOJANOVIC

Izlet za upokojujence iz Gradišča

Društvo upokojujencev Gradišče obvešča vse člane, da bomo imeli v mesecu septembru dva izleta. V četrtek, 18. septembra, gremo peš na Slavkov dom, v četrtek, 25. septembra, pa se peljemo z avtobusom v Prekmurje.

Točne informacije dobite v društveni pisarni, Rimska 24, v torek od 16. do 17. ure in v četrtek od 10. do 11. ure.

DRUŠTVO UPOKOJUJENCEV GRADIŠČE

Naslednja številka Dogovorov izide 23. septembra